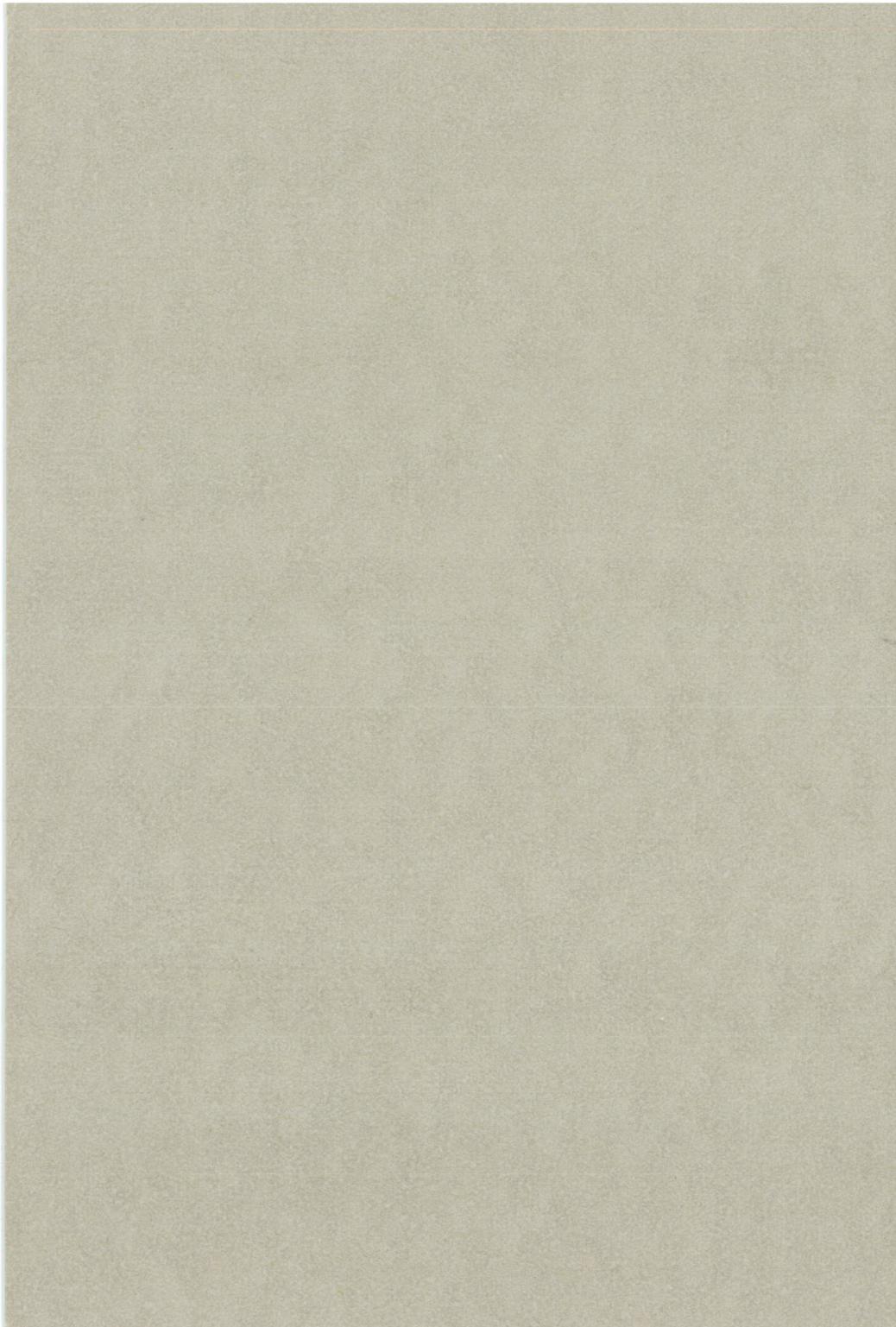

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL

MEDLEMSSKRIFT NR. 19

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL

MEDLEMSSKRIFT NR. 19

GRIMSTAD
LILLESAND-GRIMSTAD-POSTENS BOKTRYKKERI A/S
1950

FORORD

Med dette medlemsskrift følger litografier av to menn som i mange år sto Byselskapet, Bymuseet og Ibsenhuset nær, kemer Karl O. Knutson og lektor Hans Terland. Disse litografier er utført av den utflyttede Grimstadmann John Andersens litografiske anstalt i Brooklyn, og skjenket Byselskapet som gave.

Vi benytter denne anledning til å rette en hjertelig takk til Mr. Andersen for de utmerkede litografier, som Byselskapets medlemmer sikkert vil sette stor pris på. Andersen har helt fra han som ung mann reiste til Amerika, holdt vedlike kontakten med fødebyen, og fulgt dens utvikling fra år til år.

Forrige medlemsskrift kom ut i 1948, og når vi har hoppet over fjarårets, skyldes dette forskjellige omstendigheter, bl. a. den at Grimstadfolk har vanskelig for å sende oss lokalstoff, personlige opplevelser eller historier og begivenheter de har hørt om. Derfor vil vi etter henstille til medlemmer og interesserte som har noe å berette om Grimstad og omegn fra gammel eller ny tid, å gjøre dette, for derved å hjelpe oss i arbeidet med å utgi medlemsskriftet. Enhver nedtegning har betydning for kommende slekter.

Grimstad, oktober 1950.

G. E. Gundersen.

Birger Morholt.

Krigsminnesmerket på Kirkeheia.

MITT KJÆRESTE FOTOGRAFI

AV LEIF VIK

New York, mars 1950.

De fleste utvandrere av eldre og nyere dato har sikkert i sitt fotografialbum eller hengende på stueveggen og lugarskottet et foto fra hjemstedet — fra byen eller distriktet — et snapshot de setter mer pris på enn hele den øvrige samling av samme.

Et sånt spesielt bilde har også jeg den glede å eie, og ofte må jeg betrakte det lenge . . . således at det alltid virker varmende og oppbyggende — ja dessverre — også på en måte anklagende (i god forstand da).

Det fins virkelig slike bilder eller fotos, der eier den evne å ta le enklere og å k n y t t e sterkere til hjemstedet enn de mange brever.

Men hør nå du — kan du nå gjette hvordan bildet ser ut?

Tja — svarer du. En kan jo gjette på så uendelig mange ønskesteder, så hvorfor ikke på et parti fra skjærgården med sommerens kos på holme og strand, med hvite seil i trange sund og med Skageraks dovne bølgeskvulp slikkende om skjær og solsvidde svaberg. Eller f. eks. Grimstadfjorden en St. Hans kveld med sitt tradisjonsrike mylder av småbåter og bålet på Kuskjær, og for å holde oss i bildet i Vikkilen en stille sommerkveld når skyggene ligger lange langs Bielandet, mens kveldssola ennå gløder i smårutene på Rønneshusene og låner sin farge også til de spredte furustammer som kneiser langs åsene fra Uleneskattnen og innover mot Eskedal og Viddeflatten og på Kilens speilblanke flate ligger en enslig snørefisker og prøver lykken inne på Ramsdalsbukta (sikkert Oskar Robert eller Westergren).

Ennå tviler du og gjetter på selve utsynet over byen og distriktet, som igjen åpner en ny mulighet, nemlig et foto fra en sommer eller høsttur opp til et av de mange idylliske fiskevann der oppe i Øvrebygdas skau og heier.

Nei, min venn, feil gjettet også denne gang. — Ja, da er det helst et bilde fra selve hjemmet, barndomshjemmet dernede i den lune og koselige Hasseldal med sine rike minner fra seil-

skutetiden — den gamle kontorbygningen og den idylliske steinbedhagen bakenfor som Inger er mesteren for, og sist, men ikke minst det vakre basseng oppe på platået med den staselige bjørka i vannkanten. — Ja, du sier noe — du kan riktig få meg i lengtehumør med dine gilde svar, som dog alle er like uriktig som de er gode. Nei, jeg skjønner du greier det ikke, selv om du ymter noe om Reddalskanalen, Håøy og Valløyene — nei, — men nå vil jeg forsøke å forklare hvorfor nettopp Minnestøtten på Kirkeheia med kirken i bakgrunnen for meg er det kjæreste bilde fra hjemstedet.

Dette dødens monument med navn på venner og kjente innhogd i gråsteinens harde profil — varmer deg helt inn i hjertebunnen og forteller en utvandrer om en kjærlighet som aldri sviktet, forteller deg at for disse døde helter var landet og folkets velferd så dyrebart at enn ikke livsfrisk og livshungrig ungdom holdt sitt liv for kjært å gi det for dette land.

Et sånt bilde virker på emigranten som en taus anklage, inntil han vender hjem.

Kransene og blomsterfloret plasert rundt minnesmerkets fot av kjærlige hender er for lengst visnet og brakt bort, men hver gang du ser på dette bilde, og stanser for det mektige budskap det formidler, ja da legger også du ned i ørbødig takknemlighet øyeblikkets minnekrans og føler en dyp, men også vemodig glede over å vite at også din og ditt hjemsted fostrer slike menn. Signet være deres minne.

Mon du — min leser — klart har sett den symbolikk som lever i dette spesielle bilde — av minnestøtten over de falne (symbolet på dødens uunngåelige inngrep i menneskelivet) og kirken med sitt oppadstrebende spir (symboliserende denne forgjengelige slekts håp og tro på det udødelige).

I sannhet — minnestøtten kunne neppe fått en rettere og sikrere bakgrunn.

Det gamle Guds-hus hvor mor og far, våre besteforeldre og slektene før dem i svunne tider har søkt hen og funnet trøst i det timelige og håp om det evige. Her i Guds hus fikk «Ordet» merke den enkelte med noe av evighetens fingeravtrykk i sjel og sinn — slik at dette aldri helt kunne viskes ut, men alltid mer eller mindre tydelig måtte oppfattes som et kall til mistro om det nærværende og om å gripe det evige.

La være at kirken ned gjennom tidene — som den også er sterkt kritisert for — ikke evnet å gripe massene, dog løste den

og gjorde lykkelig «hin enkelte». Kun evigheten evner å åpenbare hva kirken som sådan fikk utrette i blant oss.

Hver gang den yndige strofe «kom til den hvitmalte kirke» høres i erindringen, siger en skygge av anger inn over din sjel — du gikk der så altfor sjeldent — anledningene står alltid så tydelig framfor deg i erindringen der bare åpenbarer dem som tapte.

Kjære utvandrede og på sjøen værende Grimstad-mann og -kvinnne: om du ikke har i ditt eie et sånt bilde, så få det tilsendt. Det vil gjøre din tilværelse i utlendighet rikere. Det vil alltid ha noe godt å si deg om landet du forlot, om folket og hjemstedet. Men også om målet bakom livets horisont — det vi alle stevner mot.

Steinen taler sitt språk
Om — — — det tapte.
Kirken om håp bakom grav
For det skapte.

OLDFUNN OG ANNEN

Hvor når strøket i og omkring Grimstad først ble bebygget, vil vel aldri bli fastslått. Arkeologene kan si at jordfunne saker skriver seg fra den og den tid, men de kan ikke si med bestemthet hvilket år en ting skriver seg fra. Det blir å avrunne tidsbestemmelsen til ca. det eller det århundre, og med en sådan fastslåen må en da også være godt fornøyd.

De som ferdes rundt om i distriktet vil ha sett at det mange steder mellom heiene, når det graves, finnes skjellmergel og massevis av store og små skjell. Her har det altså vært havbunn en gang for lenge, lenge siden. Landet har hevet seg gradvis i løpet av de forgangne århundreder og de lange moldbakker og østersbanker er derved blitt tørrlagt. Det kan nevnes at landet ved Østersjøen og Botniske bukten hever seg ca. 1 m for hvert hundre år, og her i det sørlige Norge skal hevingen dreie seg om ca. det halve.

Om det var mennesker her omkring på den tid da havstranden gikk så langt innover i landet, er umulig å vite. Muligens var det folk her i den såkalte kjøkkenmøddingstid, men noen

funn fra den tid har vi — så vidt vites — ikke her i distriktet.

Derimot har vi mange funn fra noe senere tider.

Fra steinalderen har vi ikke så ganske få funn både innenfor byens nåværende grenser og fra distriktene. På Bymuseet har en således noen steingjenstander, som ble funnet på Voss' jorde ovenfor kirken ved tomtegravninger i 1920. Der må en anta at det har vært bebodd allerede i steinalderen, ca. 3000 á 4000 år før Kr. Og det er mer enn trolig at det i årenes løp har vært funnet steinredskaper og annet ved tomtegravninger i byen tidligere, men slike funn blir bare slengt til side, hvis de ikke tilfeldigvis finnes av en som har litt interesse for oldsaker. En har forresten adskillige ting på Dahlske skoles museum, og det er å håpe at folk flest vil være mer påpasselige i fremtiden, så en kan få tatt vare på alle funn.

På Ullenes i Fjære har også vært meget gammel bosetting. I 1947 ble det innlevert på Universitetets Oldsakssamling flere steingjenstander som var funnet der, således en såkalt trinøks fra ca. 3500 år før Kr., og en gjenstand av flint som muligens var enda eldre. Vi ville gjerne hatt disse gjenstander til Bymuseet, men da Oldsakssamlingen ikke hadde noen tilsvarende herfra, beholdt den disse, og de er nå utstilt der inne.

Fra nyere tid har vi i det siste hatt ikke så ganske få funn i distriktet. En kan nevne funnene på Groos og Bergemoen, som sammen med alle de tidligere funn fra eldre og yngre jernalder viser at folk har holdt til i våre trakter fra de eldste tider.

En vil hermed inn trenge henstille til dem som finner gjenstander, som menes å være oldsaker, å henvende seg til enten Bymuseet eller Dahlske skoles museum, så sakene kan bli undersøkt. Alle slike funn kan ha betydning for utforskingen av vår eldre historie, og det gjelder derfor å få dem nøyde undersøkt.

I forrige medlemsskrift nevnte vi at en amatørarkeolog hadde funnet steinsettinger mellom de store steinene på Dømmesmoen, som det vil være av den aller største interesse å få nøyere undersøkt. Dessverre har Universitetets Oldsakssamling ikke hatt anledning til å sende noen nedover enda for å undersøke dem, men det kan vel uten noen som helst undersøkelse sies at disse steinsettinger vil forklare en del om de store steinene på Dømmesmoen og dermed opplyse oss mer om vårt distrikts historie i eldre tider.

geg.

JØRGEN JØRGENSEN MUNCH

Prestens medhjelper, senere Degn i Landvik og Eide.

Født 1680, død 1757.

VED EINAR B. MORVIG

Det følgende er etter en avskrift av noe som ble funnet blant min morfar, Georg Munch Liens, etterlatte papirer. — Det omtales her som «et minneskrift», mens det av teksten tydelig fremgår at det må være det skriftlige utkast til begravelsestalen. — Teksten lyder slik:

«Saasom dette støvets navn her paa jorden snart forgaar og med de andre forgjengelige ting snart forsvinder, saa tvertimod bliver de navne alene bestandige og evige hvilke ere nedskrevne i livsens bog og tegnede i Guds almægtiges hender og om saadanne Guds børn hvis hukommelse er i velsignelse og hvis navn er som en udøst salve. — Er det christeligt at tale dennes nu salige tilstand, hvis ligbegjengelse vi idag holder, hans gode omgjengelse, agtige navn og christelige fremdragelse samt salige endeligt. — Dog de vedkommende til trøst og den avdøde til nogen fortjent berømmelse og lovligt eftermæle. — Udfør eders sømmelige skik og sædvane, det vi faar sandt pro deum tilføres til hukommelse. — Vi vil paa det korteste først omtale hans indgang i verden, christelige levnedsfremdragelse og forhold i verden samt svaghed og paafølgende udgang av verden. — Da var han barnefødt i Sjælland i Lille Nestvedt ud i Herluf Holms sogn anno 1680 den 20 marts af hæderlige og gudfrygtige ægteforeldre. — Faderen haved været den hæderlige og vellærde mand Jørgen Rasmussen Munch, læsemester ved Herluf Holms menigheds Ungdomsskole. — Moderen den ærlike og gudfrygtige matrone Maren Jørgensdatter, begge for rum tid siden salig ud i Herren hensovæt. — Der Gud havde velsignet bemældte forældre med denne deres nu salige søn haver de ikke forsømt den høist formødne igjenfødelse uden betimeligen ladet hannem frembære til den hellige daab hvor han formedels vandbadet og ordet er blevet afvasket den oprindelige synds smitte. — Lodtaget iblandt de fattiges arvedel og indpodet i vinstokken Christo Jesu til at blive det han nu allerede paa sjælens vegne er: en Guds arving og Christo

medarving til Himmerig det evige liv og salighed. — Derefter haver de hæderligt draget omsorg for hans opfostrelse og opdragelse og udi hans alders 5te aar sat ham i dansk skole at læse, skrive og regne. — Anno 1689 kom han til Quislemark at informeres i det Latinske sprog hos den hæderlige og vellærde Studioso Niels Mortensen Bristing og var under hans information 1 aar. — Var saa en kort tid hjemme hos sine kjære forældre og blev saa atter sat i den Latinske skole i Nestvedt og kom i anden Lectie under hæderlige og vellærde mand Jørgen Jørgensen Juell og blev hos ham til 1693 da han kom i tredie Lectie under hæderlige og vellærde mand Christoffer Blymester og blev under hans information i to aar. — Anno 1695 kom han i mesterlectien under hæderlige og høilærde mand Magister Christen Clementin. — Anno 1698 i November maaned kom han til Roeskilde Skole med Magister Povel Munchs gaards-testemonium og kom da i Mesterlectien under hæderlige og høilærde Rector Magister Peder Skade og Conrector Magister Henrik Plate og frequenterede han der til 1701 da han fik sit testimonium fra skolen til Academiet og da han var fremkommen fra Kjøbenhavn til sine kjære forældre haver den hæderlige og vellærde mand Jens Jensen Kjær, Degr til Hyllestad og Vensløf begjært ham til at være sig behjælpelig i embedet i sin alderdom og svaghed, hvilken condition han antog for 1 aar. — Da den gamle Degr ved døden afgik reiste han derfra. — Derefter haver hæderlige og vellærde Christen Christensen Viborg, Degr til Skjelby og Gundersløf Menigheder begjæret ham til at være substitut hos sig, hvilken Condition han antog for 1 aar. — Anno 1703 blev han skrevet efter af sin Høisalige Farbroder velærværdige Frederick Munch og kom han til Hommedal den 27. Juni 1703 og saasom han ikke var klar fra Academiet reiste han til Kjøbenhavn 1704 og sustinerede Examen Philosophicum i September maaned. — Anno 1705 den 25. Mai sustinerede han Examen Theologicum og da han havde prædiket for sim Demis reiste han igjen til Norge og var saa stedse hos sin ærværdige Farbroder saalenge han levede. — Anno 1712 blev han kaldet til at være Degr ved Hommedals Præstegjeld og haver han selv med sunde kræfter forrettet sit degnembede i 33 aar og ellers da kræfterne aftog nu tilsidst haft en af skoleholderne til at være sig behjælpelig i 12 aar saa han dog ialt har været Degr ved Landvig og Eide Menigheder i 45 aar. — Anno 1743 er han efter Guds faderlige for-

sorg kommet udi egteskab med sin efterladte bedrøvede hustru Gjertrud Bentsdatter og haver de levet sammen udi egteskab i 15 aar 11 uger og 2 dage. — Deres egteskab haver Gud velsignet med 1 sør hvilken med moderen gjenlever. — Den hæderlige mands liv og levnet angaaende da er det enhver nærværende velbekjendt at han sit embede haver forestaaet trolichen og imod menigheden vist sig tjenestevillig og redelig. Den høisalige mands svaghed og paafølgende udgang av verden anbelangende da haver han i 12 aar været upasselig i den ene fod og lenge med en anden sædeles svaghed været beheftet saa han aar efter aar har befundet dette sit jordiske Tabernakels mærkelige forsvækkelse, imidlertid haver han brugt de midler der var overensstemmende med hans naturs svaghed, dog forgjæves, arbeidede saa ikke alene som den der er overvældet af svaghedernes herredømme, men som en tro og villig tjener i sin Herres Vingaard indtil afvigte 6te April da han daglig har maattet holde sengen, dog altid fornøjet med sin Herres villie og ønsked tid efter anden at forløses og være med Christo. — Som nu den Hæderlige mand fornam at hans legem daglig svækkesedes styrkede han daglig sin sjæl i Gud at han taalmodig kunde stride i sin svaghed og udi døden indlegge den seier der er bestandig i Evighed. — Lod og afvigte 20. August til sig kalde sin kjære sjælesørger deres velædle velærværdigheds Provst Speilberg der udi det høiværdige alterens Sacramente gjorde ham delagtig i sin Frelsers Jesu allerhelligste Legem og Blod til en ret sjælsstyrke på denne hans vandring til Himmelten, udi hvilken styrke han og med ro og sund fornuft udi inderlige bønner ei alene selv sukkede til Gud uden og af det hellige sted lod gjøre bøn for sig: — at Guds naade vilde gjøre en god ende paa hans heftige svaghed, hvilket hans og den Christne Kirkes andægtige bøn og forbønner Gud av naade bønhørte da han ved en sød og sagte død bortkaldte den hæderlige mand til sig afvigte 1. September 1757 kl. 7 om aftenen da han havde levet i denne møisommelige verden i 77 aar 5 maaneder 3 uger og 4 dager, som er den hæderlige mands ganske alder. — Sjælen er allerede indbundet i de levende knipper. — Legemet som er allerede moder jord befallet forventer med alle Chistne troende en glædelig og ærefuld opstandelse.»

Avskriften er foretatt av min avdøde far, Jacob Bentzen, og datert 11. juli 1897.

Vaktstuen i Grimstad apotek, der Ibsen skrev «Catilina».

FRA DET GAMLE APOTEK

En dag like under jul kom en mann i 30-årene inn på apoteket. Han var iført stor ulster og skinnlue, for østavinden med sneføyken tok godt på veien fra Fjære til byen. Han stampet sneen av seg og knappet opp ulsteren, for det var godt og varmt inne på apoteket. Før han fikk sagt sitt ærend tok en hoste-ri ham og hans magre skikkelse formelig bøyde seg under dens voldsomme tak. Ansiktet ble enda mer rødt over kinnbenene enn det var etter frosten ute, og han spytte vel og lenge fra seg i spyttebakken med sagflis i.

Den ungemann — nærmest en ung gutt — som stod innenfor skranken hadde betraktet ham meget inngående under hosteturten. Da denne var over gikk han bort til skranken og spurte hvormed han kunne tjene herren.

«Akk ja, unge mann,» sa den nettopp innkomne, «det er visseligen ikke noen placer å være plaget av en slik hoste, og enda mindre placer er det, hvis det er riktig som min livmedikus sier, at det kommer fra brystet. Men vil I nu være så venlig, unge ven, å tillage mig en god mikstur — en stor

flaske — så jeg kan ha tilstrekkelig til jeg over julehøitiden drar nedover til varmere strender?», og han satte seg tungt ned på den slitte trebenk utenfor skranken, mens den unge ekspeditør begynte å miksturen til ham.

Den unge ekspeditør kikket rett som det var på den utenfor skranken sittende skikkelse, som nå hadde lettet noe mere på tøyet og lagt skinnluen fra seg. Den kranke satt foroverbøyd og hele skikkelsen virket som om hosteanfallet hadde tatt kraften ut av hans høye, tynne kropp.

Ekspeditøren hadde vært ute i kjøkkenet, som vanligvis ble kalt laboratoriet, og satt over en gryte, og mens dette kokte opp gikk han fra og til skranken — ekspederte dem som kom inn og tok så en ganske stor flaske i hånden og gikk til skranken.

«Pardon, min herre», sa han til den ventende, «tror I denne flaske er tilstrekkelig for Jer. Jeg har netop destilleret en mikstur, som skal være for syke bryst og mot hård hoste. Den blir helt ferdig om en halv times tid, og jeg håper I har tid å vente så lenge.»

«Må jeg forresten være så fri å spørre om ikke I er literaten, Junghaus Thue?»

«Jo såmen, unge mann,» svarte herren, «det er med tillegg av Henning det navn, som mine foreldre døpte mig med i vår ærverdige kirke. Og hvad med miksturen, så har jeg ganske god tid å vente på den, da min nabo, med hvem jeg kjørte til byen ikke drager hjem før klokken 3 slett. Men hvorfor ønsker I å vite mit navn, har I måskje hørt det omtale her i vår signede lille avkrok av verden? Forresten, unge mann, det demrer noe for mig. Må jeg til gjengjeld få vite Jers navn?»

«Å ja da,» svarte den unge ekspeditør, som under denne lille tale var blitt både rød og blek i sitt litt brede markerte ansikt, «mitt navn er Henrik Johan Ibsen. Jeg er svært interessert uti litteraturen, og jeg har hatt den glede å lese adskillige av Jers dikt, og dem setter jeg megen pris på. Selv sysler jeg også med litt diktning, når tiden tillater det og musen er mig nådig.»

«Ei, ei, ser man det,» sa herr Thue, «da vil jeg dog si at det er en bedre geskjeft å være på apoteket enn det å dikte. Men jeg har hørt Jer omtale av mine venner og slektinger, og det har såmen været både godt og ondt.»

Henning Junghans Thue hadde rettet seg opp og betraktet

meget nøyde den forholdsvis småvoksne unge mann innenfor skranken.

«Så I er Henrik Johan Ibsen, unge mann,» sa han, og det gled et smil over hans uttærede ansikt, «josåmen, jeg har frydet mig ofte, når jeg har hørt citere Jers små vers om våre velagtede og høiformemme borgere av staden. Det undres mig ikke at disse våre gode borgere ikke setter pris på Jers vers. At I selv blir uglesett av dem, kan jeg godt forstå, da I jo også skal være en mester uti å lage halløi og spillopper i vår lille stad.»

«Åjo,» svarte Ibsen, «det har nok sin riktighet både det ene og det annet I har hørt om mig. Nu er jeg jo ikke alene om å lage halløi og spillopper, nei, til disse ting har jeg full god støtte og hjelp av mine gode venner, som også av og til blir noe forbannet over lummerheten og stillheten på vårt lille sted. Men som I vet, herr professor, så hører halløi og spillopper med til ungdomslivet. Unge er vi jo kuns en gang, og halløi har ungdommen lavet helt siden salig Noahs tid.»

«Å ja såmen, unge mann,» svarte professoren, «I har så evig rett, men det er ikkvens noe svært å få folk til å forstå dette. I mine unge dager, som ikke er så langt vekke enda, gjorde vi såmen på samme måte — vi holdt halløi og laget viser om byens og sognets gode borgere, og høstet derfor megen blessur.»

«Hvor meget koster så dette Jers oppkok? Nå, det var jo meget rimelig; nå er det bare at det hjelper mig i min sykdom. Hvilke ingredienser har I forresten havt i denne blanding?»

«Islandske mose, som jeg selv har plukket på heiene her omkring, honning fra Fjære gård, en del krydder fra sydlandene samt endelig noe spiritus,» svarte Ibsen, «og denne mikstur pleier å virke som balsam på et sykt bryst. Men har I tid å se litt på et par små dikt, jeg har satt sammen, her professor. Jeg vilde sette pris på en uttalelse fra en kapasitet som I desangående.»

«Jo, jo, tid har jeg som sagt, da jeg ikke skal kjøre fra byen på en tid enda,» svarte Thue, og da Ibsen åpnet den lille skranke og bad ham inn, tren han inn i stuen innenfor apoteket.

Omtrent slik kan en tillate seg å tenke at de to skjønnånder har møttes i Grimstad. Henning Junghaus Thue var 13 år eldre enn Ibsen, og på grunn av sykdom var han en nedbrutt mann,

som nok følte seg som en olding i forhold til den vitale kraft som strålte ut fra Henrik Ibsen i hans senere år i Grimstad. Thue var en meget lerd mann, og han var etter forholdene meget produktiv som dikter, så en må ha lov til å tro at Ibsen har lest en del av ham.

Noen av Ibsens omgangsvenner var i slekt med Thue og en må kunne tro at lesesirkelen i byen hadde hans bøker, som nok ble flittig lest og diskutert av byens borgere. Selv om en vel ikke kan påvise noen slags påvirkning av Thue i Ibsens diktning, kan en ikke se bort fra at de to høyst sannsynlig har vært i kontakt med hinanden. Og det kan tenkes at Thue, som var en meget skjønn som mann, kan ha skjønt at det bodde noe stort i den unge mann på apoteket og har tilskynnet ham å holde fram. En litteraturelsker som Thue, kan godt av Ibsens første forsøk ut i den edle diktekunst, ha skjønt at geniet lå latent i den unge mann, og ha virket ansporende på ham. For selv om Ibsen leste opp sine dikt for sine nærmeste venner, så ville han nok sette pris på å høre den noe eldre og på den vei mer erfarnes råd og veileddning.

Og det kan såmen også være trolig at nettopp en del samtalér og gode råd fra Henning Junghans Thue — den svakelige, dødsmerkede lektor og dikter — har stålsatt den unge Ibsen på hans vei til parnassets høyder.

geg.

HENRIK IBSEN LIKTE AVKOKT TORSK OG DRAKK SVART KAFFE

«En hjertens god og snill mann», sa hans kokke.

I den senere tid har det versert historier om Henrik Ibsen — at han var hårdhjertet og gjerrig. Hans kokke gjennom tre år forteller noe ganske annet. Blant gulnede papirer har «Fylkesavisen» funnet fram et intervju fra 1926 med Lina Jacobsen, som var ansatt i det Ibsenske hjem. Og her er hennes uttalelse:

— Å, det var en klok mann, skal jeg si Dere, jeg lærte meget i det hus. Han var heller ikke så hard som folk ville ha ham til. Hvor ofte har ikke jeg sett ham gråte? Jeg husker så tydelig

da vi bodde nede i Russeløkveien. 17. mai-toget marsjerte forbi og barna ropte hurra til ham og viftet med flaggene sine. Da rant tårene, skal jeg si Dem — og gamle Lina begynte selv å gråte.

Etter hvert glir samtalen over på Ibsens livretter, og den nyss så sønderknuste Lina er etter smil og iver.

— Hva var det beste Ibsen spiste?

— Avkokt torsk, kommer det uten et sekunds betenkning. Men ikke den elendige småtorsken nei, den måtte være stor med smeltet smør til og gode poteter. Det med potetene var han forresten meget nøyne. Han mente det var vel tung kost for hjernen. Hadde han spist poteter til middag fikk vi ham ikke til å smake dem om kvelden selv om vi serverte ham sild. Nei, da nøyde han seg heller med tørt brød til silda. Oksekjøtt var også tung kost for hjernen, mente han, derimot var han meget glad i grynsådd med råskrelte poteter kokt i suppen. Det var nok mors mat hjemme i Skien. Når han sa det, fikk han tårer i øynene. Han var øm, ser De, og ble rørt når han tenkte på barndomshjemmet.

Men han kunne også være morsom i det daglige. Han likte ikke kjøttkaker, lapskaus og makaroni og alt det der doktoren snakker om, men kalvesteik med deilig fløtesaus, ryper i like måte, men ingen geitost i sausen, nei, fy da. Også fårestek med en masse persille, bare en enkelt gang biff stekt i godt fjellsmør.

— Spiste han varmt til aftens?

— Helst ikke. Han likte best smørbrød med pålegg og en halv øl — Schous lager — intet annet. Ellers drakk han mest rødvin og vann til maten. Når han var buden bort til sen middag måtte vi alltid smøre et fat med smørbrød til ham som han spiste når han satt og diktet om natten. Da jeg var der i huset skrev han «Lille Eyolf» og «Byggmester Solness». Sønnen Sigurd hadde bryllup 8 dager etter at jeg kom der i huset. I 10 måneder var jeg alene hos ham og stelte for ham mens fruen var i utlandet.

— Var Ibsen en morgenfugl?

— Presis klokken syv fikk han en liter varm havresuppe kokt i melk. Den drakk han opp etter hvert som han kledde på seg. Toalettet tok lang tid, forstår De. Han var en helt igjennom ordentlig og presis mann. Sto ikke maten på bordet presis klokken quart over to da han kom fra Grand, ja da var

hundre og ett ute. Forresten så tror jeg ikke at det hendte så mange ganger at vi var for sent ute med maten.

— Likte Ibsen kaffe?

— Han drakk kaffe, men når han drakk den skulle den være svart, uten fløte.

Lina viser fram et bilde. Den kjolen jeg har på meg der fikk jeg av ham til jul. Han hadde tøyet og silkebåndene liggende i en skuff og så kom han ut på kjøkkenet til neg med det. En annen jul fikk jeg 30 kroner til en klokke. Å, det var en hjertens god og snill mann skal jeg si Dere, og så var han så klok, så klok . . .

INTERESSEN OM TERJE VIKEN ER STADIG LIKE STOR

Graver Thomas Svenningsen, Fjære, mener bestemt at Terje Viken har levet.

Da magister, fru Else Høst fra Oslo forleden utesket min mening om Terje Viken hadde levet, eller han bare var en fantasifigur i Henrik Ibsens diktning, svarte jeg med å henvise til uttalelser fra to forkjemper av den første teori, Hans Hansen Rep og graver og kirketjener Thomas Svenningsen, Fjære. Men som Grimstadmann måtte jeg samtidig tilstå at mitt hjerte sa meg at Terje Viken var født på Hesnesøya, og hadde opplevet alt det merkelige Henrik Ibsen beskriver i sitt verdenskjente dikt, mens min forstand derimot tildels opponerte mot en slik antagelse, da diktere jo vanligvis er noen særmerkelige mennesker som ved hjelp av en frodig fantasi, kan finne på det utroligste for å få sitt verk til å passe inn i hendelsene og miljøet, og for å få verselinjene til å rime.

De fleste Grimstadfolk vet at det var Hans Hansen Rep som i 1906 reiste Terje Viken-bautaen på Fjære kirkegård, og at han rundt dette tidspunkt også førte en polemikk i Morgenbladet med professor Didrichsen, som hevdet at Terje Viken kun var en sagnfigur. — Hans Hansen sluttet et av sine innlegg med følgende bemerkning, til støtte for sin teori om Terje

Vikens eksistens: «Jeg setter mine troværdige kjærringers ut-sagn i Landvik og Fjære høyere enn Deres professortitel, herr Didrichsen. Hans Hansen, maler.»

Hans Hansen gikk nemlig i sin tid rundt i distriktet og samlet uttalelser fra gamle folk, som mente de hadde hørt om tre-korset og navnetrekket på Terje Vikens gav, og gamle Ole Jensen Fosselie avgå således følgende erklæring: «Terje bodde på Hesnesøya i et lite rødmalt hus derute, du vet der damp-båten legger til nå for tiden. Han har levet likeså sikkert som du og jeg lever, og min far kjente ham godt. Far handla med kjøtt der nede i det gamle huset der hvor Andrea Naudenes senere har bodd, og der vanka fiskere både fra Hesnes og de andre øyene utover, så han var ofte sammen med Terje. Men han kalte ham Terje Viga mest.»

Magister, fru Else Høst og undertegnede, besøkte en av dagene Fjære kirke for å spørre ut kirketjener og graver Thomas Svenningsen om et og annet vedrørende Terje Viken. Thomas Svenningsen som nå er 62 år gammel, har vært graver i Fjære siden 1917. Hans far Svenning Thorjussen, bedre kjent under navnet Svenning Fjære, innehadde samme stilling fra 1892 til 1913. Svenning Fjære var i sin tid en kjent skikkelse i soknet, original og slagferdig. I sine yngre år arbeidet han som skipstømmermann hos Nils Gjømle, men ble som nevnt graver i Fjære fra 1892. Han var en pasjonert friluftsmann og en av hans kjærester fritidsbeskjeftegelser om sommeren var å fiske berggylter i Grimstads skjærgård. For å gi et bevis på sannheten av dette kan nevnes, at et skjær på yttersiden av Leiholmen er oppkalt etter ham. Det heter «Svenningsskjær».

Svenningsen-familien har dype røtter i Fjære, og navnet kan føres tilbake til 1630-tallet. Ja, sokneprest Bruhjel og Peder Fjære fant endog i Riksarkivet i Oslo navnet nevnt fra år 1300.

— Mener Du at Terje Viken har levet? spør jeg Thomas Svenningsen. Vi er nå kommet bort til hans hjem Ruhaven, et par minutters gang fra kirken, et koselig sted hvor han har bodd siden han var to år gammel. Vi sitter på en benk under tuntreet og føler oss vel tilrette.

— Ja visst mener jeg han har levet, det er umulig å komme utenom det de gamle fedre fortalte. — Far til min far, Thorjus Svenningsen, altså bestefar, visste nøyaktig hvor grava til Terje lå. Bestefar var kirkeverge, og han pekte på en grav og sa til min far: «Der lå han de kalte for Terje Reinertsen.»

På graven sto en krukkeformet treplate, et slags kors med navnet Terje Reinertsen.

Hverken jeg eller min far har sett treplaten på graven, sier Thomas Svenningsen, men min bestefar har gjort det og fortalt det igjen til min far. Og en far vil vel ikke lyve for sin sønn. Dette er forklaringen etter de gamle, og den er sann.

— Hva tror de mange tusen turister som år om annet beser Terje Viken-bautaen?

— De sier gjerne at Terje Viken er en figur Henrik Ibsen har laget, men jeg sier dem derimot noe annet: «Dere har bare lest diktet på skolebenken og vet ikke mere om saken, men nå skal dere få forklaringen rett og riktig.» Så gir jeg dem den samme glosa fra først til sist, gjengir korrekt det de gamle har fortalt, og legger hverken til eller trekker i fra. Og når turistene forlater kirkegårdsområdet, er de av den mening at Terje Viken ikke er en sagnfigur, men har levet på disse trakter.

Jeg husker engang jeg kastet en grav i nærheten av Bertel Smids grav og der Terje ligger, da tre fine damer kom bort til meg. Det var varmt og jeg tørket svetten med skjortearmen. Disse damene var skeptiske som alle andre turister, men da vi hadde pratet sammen både lenge og vel, var de gått bort fra teorien om sagnfiguren, og kommet over på min side.

— Hendte det at din far nevnte noe om Hesnesøya?

— Han sa ofte der var en plass på Hesnesøya som het Terjesvik. Han var godt kjent der ute, da han var en ivrig berggyltfisker.

— Hvilken innstilling har de andre gamle slektene i Fjære til Terje Viken og Henrik Ibsens dikt?

— Det er ingen av dem som vil søke å bortforklare at Terje Viken har levet.

— Bautasteinen som ble reist i 1906, står jo ikke direkte over graven til Terje?

— Nei, av praktiske grunner gjør den ikke det, Terje Vikens grav ligger 5—6 meter vestenfor. Men steinen ble som kjent også reist til minne om våre gjeve forfedre fra krigsårene 1807—1814.

Dette var resultatet av vår hyggelige samtale med Thomas Svenningsen, og da vi igjen sto på Fjære kirkegård og leste innskriften på Kristen Mogens Groos' grav, Grimstadmannen som var styrmann med Peter Tordenskjold, la vi merke til to utenlandske turister med kurs for Terje Vikens grav. — «Er

det ikke forunderlig at et dikt kan ha en slik virkning», sier fru Høst, «folk valfarter dit Terje Viken ligger begravet».

— Er De også av den meningen at Terje har levet? spør jeg.

— Etter samtalen med kirketjener Svenningsen er jeg nødt til å være det.

Ja, hvorfor ikke?

bm.

Graver Thomas Svenningsen, Fjære.

Prg. 1 i Selskapet for Grimstad Bys Vels lover:

Selskapets formål er utelukkende kulturelt.

Hovedarbeidet legges på byens forskjønnelse ved anlegg og vedlikehold av parker, beplantning og annen — om mulig kunstnerisk — utsmykning av offentlige plasser, gater, utsiktspunkter og liknende. Likeså forskjønnelse og utsmykning av byens offentlige bygninger, istandbringelse av portrettgalleri av byens fortjente menn, støtte til fortsatt utvidelse av Bymuseets og Ibsenhusets samlinger, utgivelse av lokalhistoriske skrifter og — om mulig — et årlig utkommende Grimstadhefte, som tilstilles selskapets medlemmer.

JOHN ANDERSEN, BROOKLYN, N.Y.

Karl O. Kuitssow

KARL O. KNUTSON

Kemner Karl O. Knutsons navn vil alltid bli nevnt med respekt og takknemlighet av folk i Grimstad. Han var en mann med utpreget kulturelle og sosiale interesser, dertil førte han en utmerket pern og hadde en sprudlende lyrisk åre.

Ved siden av sitt virke som revisor i Agders Assuranseforening og kemner i Grimstad fra 1902, deltok han med iver og lyst i alt det arbeid som kunne tjene distriktets beste. Han kom tidlig med i bystyre og formannskap, var i 14 år formann i Ungdomslaget som hadde til formål å arbeide for edrueighetens fremme. I Grimstad Totalavholdsforening var han formann i 6 år. Da jernbanespørsmålet skulle løses var han også med der og var kasserer og regnskapsfører for anlegget, medlem av hovedkomitéen for D.N.T.'s landsmøte i Grimstad i 1911, og formann og kasserer i Grimstad kommunale Treplantningskomité i 1917.

Men i særlig grad vil Karl O. Knutsons navn være knyttet til Ibsenhusets restaurering og stiftelsen av Selskapet for Grimstad Bys Vel. Da Ibsenhusets arbeidskomité ble dannet i 1909, ble han dens sekretær og kasserer, og da åpningen av Ibsen- og Bymuseet i Østregate 13 fant sted 6. juni 1916, var Karl O. Knutson den som overrakte daværende ordfører i Grimstad gavebrevet.

Selskapet for Grimstad Bys Vel ble stiftet 15. februar 1922 etter initiativ av Knutson, som var Selskapets første formann.

Som medlem og senere formann i komitéen for utgivelse av Grimstad Bys Historie, nedla Karl O. Knutson et stort arbeid.

På Kirkeheia er det reist en byste av ham med inskripsjonen: «Karl O. Knutson. 1865—1929. Stifter av Byselskapet.»

FRA BIODDEN OG BINABBEN

Binabben rommer mange minner om glade gutters lek både sommer og vinter.

I sin tid var det store dabber deroppe — de største og mest brukte var Haggestaddabben, Frydenlund og Hengedyet. De var ikke store til å begynne med, men guttene gravet dem ut og gjorde dem så pass store at de om vinteren kunne brukes til skeisebaner og om sommeren til å seile med småskuter og seilbåter, som guttene var mestre til å lage seg. Dabbene var i alminnelighet ganske grunne, så det gjorde ikke noe større om en datt i, — det ble som regel bare å løpe hjem og skifte strømper, hvis det var vinter, — og var det sommer ble de våte klærne snart tørre i vinden og solen.

Hengedyet, som lå på sydvestsiden av Binabben, var den dypeste — den var gravet ut og demmet opp, så den ute mot demningen var ganske dyp, og følgelig var den mest ettertraktede dabben, både for sommerbruk og vinterbruk.

Slik var det også i 1889. Guttene drev sommeren gjennom med sine skuter og båter, og i Hengedyet hadde guttene fra Glassgaten det fint. Dabben var full av vann og nå eksperimenterte Ludvig og Aksel og alle de andre med noe helt nytt. Seilbåtene og båtene med gamle urverk til å drive propellen var skjøvet til side, — nå var det en helt ny fremdriftsmåte som prøvdes.

På baugen og i akterenden av en båt var montert en kobberpatron, hvori var filt et fenghull. Når disse ble fylt med krutt og avfyrt ved en liten lunte, skjøt båten fremover eller akterover med meget god fart.

Det var spesielt man-of-war'ene som ble utstyrt på denne måte — det var jo forsåvidt også rimelig, da man-of-war'ene selv sagt måtte gjøre bedre fart enn noen andre båter. Disse man-of-war'ene var også adskillig bedre utstyrt enn de vanlige dampbåter. De hadde skorstein av tre, rekkrwerk av hyssing og ulltråd, som var festet i pompespikere og ellers var det lagt meget arbeid på dem for å gjøre dem både hurtiggående og pene å se på.

At guttene under slike viktige eksperimenter rett som det var dumpet ut i, var det ingen som regnet noe med, det var

tvertimot en del av moroa, og selv om det vanket skjenn og stryk av mødrene ved hjemkomsten, var guttene like ivrige neste dag.

Hvor bioddguttene hadde fått idéen til sine «rakettbåter» fra, vites ikke, men en kan vel si at bioddguttene var med som pionerer når det gjaldt rakett drift av båter — fly var den gang bare en fjern fremtidsdrøm. Riktig nok er det nå — 60 år etter — flyet som drives frem av raketter, mens skipene vel ennå bare er på eksperimentstadiet med denne fremdriftsmåte.

Ovenstående er fremkommel etter en samtale med en av dem som var med — kjøpmann G. M. Tobiassen — og han og de andre bioddguttene må vel kunne skryte litt av at de var med og eksperimenterte med raketter før folk flest ante at det var noe slikt i emning.

Binabben har gjennom mange generasjoner vært et eldorado for bioddguttene. Der har de holdt seg fra morgen til kveld både sommer og vinter. De var ikke gamle karene før de fant veien opp der, og når de var begynt på skolen, var det å styrte opp der så snart middagen var slukt, hvor de holdt seg til langt på kveld.

Seiling i dabbene, leke «Indianer og hvit» om sommeren, gå på isen på skeiser om vinteren — med bål midt på dabben om kveldene — renne på ski fra Eigene over Stupet ned til Voss' løe eller fra toppen av Binabben over Lillebinabb og Bittebinabb ned mot Hasseldalen — jo, det var et herlig liv for gutter — et liv en nå minnes med vemod og takknemlighet, og med glede over at også barn i de kommende slekter vil kunne bolstre seg og leke på samme vis i vårt deilige Binabbområde.

geg.

BJØRNEBÆR

Har du noen gang truffet en sørlander som ikke blir blank i øynene, når talen kommer inn på de av alle så ettertraktede bjørnebær?

Med bjørnebær forbinder alle sørlanders uvilkårlig tanken på de årvisse turer etter det velsmakende bær, som på tross av — eller kanskje nettopp fordi det er så velbeskyttet med torner

og som regel står på vanskelig tilgjengelige plasser — dog er det mest ettertrakte bær til sylting.

Bjørnebæret vokser gjerne i ulendt terreng — i steinrøyser, langs veikantene eller som det er omkring Grimstad — på holmene. For oss kan det se ut som bjørnebærkattet fortrinsvis trives på våre små øyer, på disse vokser det villig overalt. På lune steder på indre siden av øyene, på utsiden av dem med den friske havvind strykende over seg og i nær sagt alle de klofter og skar som finnes på dem.

Det ser ut som intet kan knekke det — i tørkeår visner løvet og blomstene, men når regnet setter inn på ettersommeren blomstrer buskene igjen og setter frukt, så en kan plukke fine, sorte og meget velsmakende bær til langt ut på høsten.

For en grimstadianer er en bjørnebærtur til Håøy, Maløyene, Marivoll eller andre steder hvert år litt av en opplevelse. Det er spennende å gå rundt på øyene etter bjørnebær. — Har noen vært der før oss — eller finner en det første store bær ytterst på blomsterklasen fint og modent? Det ytterste bæret er alltid det mest ettertrakte, da det som regel blir størst og følgelig fyller mest i spanna, men selv om en ikke er først på plassen, blir det allikevel adskillige bær i spann og kurver. For bjørnebæret modnes etter hvert, og det ser ut til at alle som går på tur for å plukke, får en del av dem til vinterens mest velsmakende syltetøy.

Hvor langt inn i landet eller hvor langt øst på bjørnebær gror, vet jeg ikke, men på sørlandskysten gror det overalt.

For noen år siden kom jeg til å tale om bjørnebær med en kristiansander, som har vært bosatt i Trondheim i mange år. Han talte om alle sine gamle bjørnebærturer utover Vesterveien bl. a. og mente at han når som helst skulle kunne gå ut der igjen og finne dem. Til det måtte jeg bedrøve ham med å si at nå var nok de fleste av dem forsvunnet, da det er vokst opp nesten en hel by omtrent der han hadde sine beste tuer.

Han kommer neppe nedover nå, så han blir ikke desillusjonert, men det viser hvor fast i sørlandingens erindring bjørnebæturene står og med hvilken glede de minnes.

Bjørnebæturene er som en avslutning på sommeren — når de begynner er sommeren på held — men når en har en del syltetøy av disse våre spesielle bær, så har vi også en del av sommerens sol og sommerens glede utover den mørke, lange vinteren.

INGEN SKJÆRGÅRD ER SOM GRIMSTADS

Grimstad er i den heldige stilling å ha en skjærgård hvis make vi har vanskelig for å tenke oss, — en skjærgård vi er usigelig glad i. Derfor ser vi hen til sommeren med store forventninger, og når den så kommer, benytter vi hver eneste anledning til å farte ut til en eller annen kjent holme, eller fastlandet i vest og øst, nærmere betegnet Groos og Marivoll, som Byselskapet eier, ved siden av en del øyer og skjær hist og her.

Der ute hygger vi oss med kaffekjelen og medbrakt niste, og oppmagasinerer likesom noe ekstra til å leve på en lang vinter.

De som ikke går til Marivoll med «ferjemannen», setter kurs med egen motorbåt eller robåt til Hampholmene, Maløyene, Leiholmen og Teistholmen, for å nevne eksempler, hvor der over alt er prektige koseseter med rik anledning til å følge med i skjærgårdens naturliv. En solskinssøndag på Teistholmen, f. eks. er gull verd, hvor det stadig vekk dukkner opp en ande-familie i en av vikene og med hundrevis av måker og terner i full aktivitet over ens hoder. Dagen går med bading, soling og spising, og de som vil forsøke berggylta, kan bare ta stang og snøre og begi seg til yttersiden av holmen hvor Skageraks friske bølger skyller fjellveggen. En slik form for friluftsliv er mer enn herlig.

MARIVOLL

Dugnaden på Marivoll i sommer for å fjerne piggtråden fikk ikke den tilslutning som en hadde ventet. Det så lovende ut første kvelden, da det møtte i alt 9, men det så ut som interessen dermed var borte.

Heldigvis hadde noen ganske få interessen i behold, og med deres hjelp er nå all piggråden fjernet fra jordene og lagt i en liten dalsenkning, hvor den med tid og stunder vil forvandles til rust og forhåpentlig sammen med løv og rusk gi grobunn for både planter og trær.

Det har vært et langt og slitsomt arbeid for dem som har holdt på med det, men når en nå er ferdig og ser hvor meget vakkere jordene er blitt etter at styggdommen er fjernet, så er en allikevel glad for at en holdt ut.

Når nå arbeidet er over, må jeg herigjenom få lov å rette en takk til alle som har hjulpet til og da spesielt Bjarne Andersen, Reidar Fløistad, Sverre Næsbu og Ole Klemmetsen. De har hengt i som det skulle vært akkordarbeid. Mange kvelder arbeidet en til kl. 23, og enkelte kvelder sogar til klokken var over 24, så det er med full grunn jeg retter en spesiell takk til de her nevnte. Utenom dette har følgende vært med en kveld: Finn Andersen, S. Bjunes, Ommund Bie, K. Dyvik, Tengel Bang, Harald Berthelsen, Jensen, Fryseriet, Herman

Hansen, Arthur Grunde Simonsen og Harry Fløistad, og må jeg også rette en hjertelig takk til dem for fremmøtet. Dessuten har fruene Nora Andersen og Helga Klemmetsen hjulpet der ute med å rake sammen på jordene, ja, fru Andersen har visst ikke vært redd for å ta et takk i med piggtråden heller.

Det har, som nevnt, vært et slitsomt arbeid, men jeg tror alle som har vært med vil være enig med meg i at det var bra piggtråden ble gjemt vekk, så den ikke skulle ligge og irritere folk stadig vekk. Der den nå ligger vil det ikke være mange år før den er helt gjemt bak trær og busker og smått om senn vil den bli overdekket, så om noen år vil en vel neppe kunne finne den igjen.

Arbeidet med å rigge til det nødvendige for å få arbeidet i gang har Bjarne G. Andersen og Sverre Næsbu gjort, og det var sannelig ikke det minste. Det skulle omtanke og innsikt til, for å få det lagt slik an, at det gled uten unødige friksjoner, og jeg gir dem en spesiell takk for deres strev hermed.

Det kan nevnes at der er tatt bort ca. 700 matter piggtråd, og disse har sannsynligvis hatt en gjennomsnittsvekt på ca. 100 kg, så haugen med piggtråd veier antagelig noe sånn som 70 tonn. I alt er det arbeidet over 500 timer. Det hele arbeid ville neppe ha blitt noe av, hvis ikke Bjarne Andersen skulle ha skiftet inn sin gamle bil, for en hadde nok ikke fått noen annen til å kjøre der ute, da faren for å få noen stumper av piggtråden i hjulene stadig var der.

Ferjemann Gustav Henriksen vil jeg også få rette en takk til for hans elskverdighet med å frakte dem som skulle på dugnaden gratis over.

En hadde tenkt å få ordnet med servering for dem som møtte, og herr Persen og frue lovet å greie med det. Den kvelden en hadde alt i orden, møtte imidlertid så få, at en fant det best å ta med seg litt niste. Herr Persen og frue må jeg også takke for deres elskverdighet og beredvillighet.

Videre må jeg få takke alle dem som har hjulpet til med å utlåne eller overlate oss det som var nødvendig for å få arbeidet utført og også den anonyme giver av kr. 30.—. Det er forresten pussig at en utenbys og helt utenforstående skulle være den eneste som ga sitt bidrag til å fjerne piggtråden på denne måte.

G. E. Gundersen.

HANS TERLAND

Dahlske skoles bestyrer gjennom 31 år, lektor Hans Terland, viste en utpreget kjærlighet til sin by og dens forskjellige kulturinstitusjoner. Som pedagog var han en verdig etterfølger av skolebestyrer Landgraff som sluttet ved Dahlske skole i 1915. For Terland var skolegjerningen en alvorlig affære, omsorgen for elevene lå ham sterkt på hjerte, ikke bare mens han hadde dem om seg, men like meget etter at de var kommet ut i livet. Han var så heldig å eie de egenskaper en ungdommens oppdrager og leder trenger for å fylle sin plass, og føre barne- og ungdomssinnet inn på den rette vei til karakterdannelses og likevekt. Han satt inne med grunnfestede kunnskaper, tilpasset sjeldannelsel og forståelse, som gjorde ham til et fint og godt menneske.

Men skolen var allikevel ikke alt for lektor Terland, dertil var hans vidsyn for omfattende. Han var en kulturspreder av format, en vokter av det edle og rene, på etiske og estetiske felter. Og så var han bypatriot. Han elsket sin by mer enn de fleste, han vernet om dens verdier, om tradisjoner og slektenes minne, holdt vedlike den kulturmark som var pløyet før ham, samtidig som han brøytet nylend til gagn for samtid og framtid. Han var blant stifterne av «Selskapet for Grimstad Bys Vel», dets varaformann i en lang årrekke og redaktør av medlemskiftet. Han satt likeledes i styret for Ibsen- og Bymuseet, et tillitsverv han skjøttet på en måte byen kan være stolt av. Han var selvskrevet medlem av Dahlske skoles forstanderskap og kommunevalgt medlem av Bibliotekstyret.

Da lektor Hans Terland døde 19. oktober 1946 mistet Grimstad en god borger og Norge en god sønn.

JOHN ANDERSEN, BROOKLYN, N.Y.

Hans Erland

ARSBERETNING FOR 1949

Selskapet for Grimstad Bys Vel.

Styret har i løpet av året hatt 3 styremøter, likesom det har vært konferert en del mellom medlemmene.

Arbeidet for å sikre Hergøya som utfartssted har vært fortsett, men noe resultat er foreløpig ikke oppnådd.

I anledning avdøde skipsreder K. Th. Einersens og hustrus testamente har formannen konferert med testamenteksekutoren og de herværende arvinger. På grunn av skattespørsmålet er det ennå umulig å si noe om hvordan stillingen blir for det legat som er bestemt for Selskapet for Grimstad Bys Vel.

Formannen har også konferert med Oslofjordens friluftsråd flere ganger om utfartssteder m. v.

Arbeidet med utgivelse av neste medlemsskrift er i gang, og heftet vil antagelig bli sendt ut på forsommeren. Til dette hefte har Mr. John Andersen, Brooklyn, laget litografier av herrrene Karl O. Knutson og H. Terland og overlatt oss vedenlagsfritt 525 av disse. En er Mr. Andersen meget takknemlig for dette og en er sikker på at Selskapets medlemmer vil sette pris på å få disse vakre veltrufne bilder av de 2 herrer som har be-tydd så meget for vårt selskap.

Styret vil rette en henstilling til alle interesserte både innenbys og utenbys og kanskje ikke minst utenlands om å tegne seg som medlemmer. Selskapet og dets underavdelinger har et meget stort virkeområde til beste for byen og dens institusjoner, så det bør være en plikt for alle som har tilknytning til byen å bli medlem.

Skjærgårdskomiteén.

Siden siste årsberetning har komitéén hatt en del befaringer av de til Selskapet hørende eiendommer.

På Marivoll er det foretatt adskillige opprydningsarbeider både på badeplassene, jordene og skogen. Veien fra broen utover langs stranden ble som vanlig også i år gruset med mergel, som tas opp fra stranden utenfor. Dessverre viser det seg

at sjøen, når nordvesten om høsten og vinteren driver vannstanden opp så den står over veilegemet, vasker mergelen bort. Selskapet bør derfor forsøke om en kan få lagt et fast veidekke på den, da dette utvilsomt vil være fordelaktig. Komtiéen har tenkt seg muligheten av å få veien høynet jevnt over ca. 1 fot. Den vil da kun unntagelsesvis stå under vann selv ved høyvanne. En har tenkt seg at det bør legges et dekke av flate jevne stein, som så kan fuges med cement. Slike stein har en lenger ute på Marivoll ved en bunker, men det vil selvsagt koste adskillig å få denne stein transportert innover. Hadde det vært mulig å få cement, kunne dekket også ha vært støpt, men som forholdene er nå, er det umulig å få så meget cement.

For om mulig å få has på slåpetorn og annet ugress forsøkte en å strø ut kalsiumklorat, og det viser seg å være virningsfullt, men en må finne en annen måte å få den ut på for ikke å legge for mye penger i det.

På Ytre Maløya har skogmester H. Sætrang elskverdigst utarbeidet plan for drenering av myren mot Leiholmsund og det er meningen å forsøke å få gjort dette i 1950. Når grøftene er ferdige er det meningen å la skolene gå i gang med nyplantninger der ute. I den anledning var skolestyrets formann, ing. Puntervold, med på befaring av feltet.

På Indre Maløya er foretatt hugst av en del tørr eik etter sommeren 1948 og også ryddet adskillig.

På eiendommen på Groos har vi måttet foreta en ganske stor reparasjon på huset. Da inntektene ikke på langt nær strekker til må der vel opptas et pantelån for å dekke disse utgifter.

I Binabbområdet er ikke foretatt noe nevneverdig.

G.T.I.F. fikk tillatelse til å fortsette med treningsbakken på nordøstsiden av selve Binabben og den har vært meget benyttet i vinter.

Ibsenhuset og Bymuseet.

Det viser seg at besøket til Ibsenhuset stadig øker, og i 1949 var det 4150 personer, voksne og barn, som skrev sine navn i fremmed-boken. Dette er rekord hittil. Gledelig er det å konstatere at mange skolebarn klassevis kommer på besøk. Det er vesentlig Ibsenhuset som fanger gjestenes interesse, men det hender dog at enkelte også tar Bymuseets forskjellige avdelinger i øyesyn.

Av fremmed-boken i Ibsenapteket merker en seg at forholdsvis få Grimstadfolk stikker innom museene, selv om forholdene har bedret seg de siste åra.

Det er innlevert to oldfunn til Bymuseet, men som en etter lovbestemmelserne har måttet videresende til Universitetets Oldsakssamling i Oslo. Det ene var en pilespiss av flint samt en såkalt trinn-øks, funnet på Ulenes av Gerhard Ahlsen, og det annet en sigd av flint, funnet på Hodnebrog av T. Thygesen. Oldsakssamlingen har lovet å sende finnerne fotografier av gjenstandene.

Gyldendals Forlag, Oslo, har sendt Ibsenmuseet lektor Mosfjelds bok «Ibsen og Skien» som gave.

Bymuseet lider under plassmangel, men som stillingen er i dag, økonomisk og med hensyn til byggematerialer, går det foreløpig neppe an å foreta seg noe positivt, til bedring av forholdene.

Ibsen- og Byuseets formue utgjør kr. 40 475.09, deri iberegnet Byggefondet på kr. 35 819.81. Separatfondet beløper seg til 30 000 kroner, og fondet til innkjøp av Ibsen-minner 4000 kroner.

Frøken Lein er fremdeles Ibsenhusets og Bymuseets dyktige og påpasselige vaktmester som både besøkende og museenes styre setter stor pris på. Ved årsskiftet hadde hun vært i stillingen i 20 år.

Grimstad kommunale treplantningskomites arbeid.

Treplantningskomitéen har også i år hatt et stort arbeid med vedlikehold av parkene. Nye anlegg er kommet til, og arbeidet blir mer omfattende etter hvert.

Den langvarige tørken skaffet mye arbeid med vanning av plener og plantninger.

Det nye anlegg på østsiden av Kirkeheia mot Sjømannshjemmet ble gjort omtrent ferdig i vår. Det ble stående igjen en del av skråningen, men den ble spadd opp i høst og skal gjøres i stand til våren.

I oppgangen ved Arendalsveien er lagt trapp med heller, og ved den gamle furuplantningen er plantet et nytt felt med blomstrende busker og forskjellige vintergrønne planter.

I skråningen er anlagt ny plen, og langs grensen mot dammen er satt opp en steinkant og lagt blomsterterrabatt. Her er

plantet Astilbe og Hydrangea med aurikler som kant. I høst ble det lagt ned Darwin-tulipaner som vil gi et vakkert blomsterflor til våren.

Rundt buskgruppene på saluttplassen er satt kantstein for at jorden ikke skal flyte ut over.

På vest siden av Kirkeheia er satt opp en liten mur mot Jørgen Tellefsens hage. Treplantningskomitéen har her fått overtatt gratis et mindre stykke av kaptein Tellefsens eiendom for å få rettet ut veien og få gjort partiet mer oversiktlig. En ny trapp er anlagt ved oppgangen til saluttplassen.

I skråningen nedenfor saluttplassen mot Møllerheia er plantet en større gruppe med Alperoser og mot veien er anlagt gressplen. Langs fjellet er plantet eføy.

De gamle buskene ovenfor fru Torjussens hus på Arendalsveien er tatt vekk. Her ble tilkjørt ny jord og spadd ned husdyrgjødsel. Til våren skal plantes buskroser.

Også i år er det plantet en del busker og stauder i parkene. Allétrærne på Fiskebryggen er beskåret, og noen buskgrupper på Kirkeheia er tynnet og skåret tilbake.

På øst- og nordsiden av Badet er satt opp en kant av granittstein. I rabatten er påfylt jord og sådd gressfrø. Det er også satt huggen granittstein rundt plenen på «Mogens Groos plass», og huggen gatestein langs plenen ved Sorenskriverkontoret. Dette arbeidet ble utført i forbindelse med asfaltring av veien ut til Badet.

Det arbeides med plan for nytt anlegg på Wentzels plass. Her har kommunen satt opp en kant av granittstein for å hindre at biler kjører inn på plassen. Partiet øst for transformatorkiosken på Lillesandsveien skal utbedres.

Det er utarbeidd plantningsplan for partiet ved Tollboden og gitt plan til omlegging av anlegget ved Dahlske skole. Treplantningskomitéen har hatt synfaring sammen med formannskapet vedkommende utvidelse av Arendalsveien og har gitt uttalelse om saken.

Etter initiativ av Treplantningskomitéen er det foretatt synfaring sammen med formannskapet og menighetsrådets formann for å få en ordning med den gamle kirkegården. Foreløbig er det ikke tatt noen bestemmelse om flytting av gravsteinene.

Det er sendt oppmøding til A/S Norsk Shell, Oslo, om å få en ordentlig plantning rundt bensinstasjonen ved bryggen. Til

våren vil det bli plantet blomster i det ovale bedet, og i rabatten på vestsiden av huset skal det plantes lave busker.

Treplantningskomitéen har også i år hatt vedlikehold av Landgraffparken ved Dahlske skole, Grimstads Sparebank, Sjømannshjemmet.

En får inntrykk av at byens folk er interessert i å ha det pent og ordentlig i parkene.

ÅRSMØTET 1950

Selskapet for Grimstad Bys Vel holdt årsmøte på Bytingssalen 28. april 1950 under ledelse av formannen, G. E. Gundersen.

Formannen ønsket velkommen og holdt en kort minnetale over dr. Carl Christensen, Ljan, seilmaker Thorvald S. Gundersen og tannlæge Ketil Løvland som siden forrige årsmøte var avgått ved døden. Spesielt fremhevet han det arbeid Carl Christensen gjorde som ung student for å få et Ibsenhus i Grimstad, og viste dengang et pågangsmot av de sjeldne. Sammen med Byselskapets stifter Karl O. Knutson hadde Christensen utrettet store ting, og derfor ville hans minne bli vernet om.

Arsberetninger for Byselskapet, Skjærgårdskomiteen og Ibsen- og Bymuseet ble referert.

Hovedregnskapet viste et overskudd på kr. 1436.94 og Storgaten 33 (Helmers hus) kr. 182.25. Til disposisjon til sammen kr. 1619.19. Av dette beløp ble Treplantningskomitéen bevilget 1000 kroner, mens Skjærgårdskomiteen fikk 1000 kroner av Disposisjonsfondet.

Regnskapene for de forskjellige legater ble også referert: Legat for Byselskapet kr. 24 900.75. Grimstad øl- og vinsamlags legat, kr. 15 114.74. O. R. Føreids legat kr. 51 750.—.

Valg: G. E. Gundersen ble gjenvalt til formann. De uttredende styremedlemmer, Birger Morholt og Mathias P. Molland, ble gjenvalt. Gjenstående i styret er Knut Dyvik og Kristen Mørland. Tengel Bang er Selskapets forretningsfører.

Til varamenn i styret valtes Johan Fr. Lehland, Anders Olsen og Ingeman Stad.

Skjærgårdskomite: G. E. Gundersen, Knut Dyvik og Tengel Bang.

Revisorer: G. M. Tobiassen og Finn Christiansen.

Treplantningskomitéens medlemmer er Knut Dyvik, R. Aalvik og Per Tønnevold.

Styret for Ibsen- og Bymuseet er Birger Monholt, G. E. Gundersen og Joh. Fr. Lehland.

Ibsenhuset hadde i 1949 besøk av 4150 personer.

NYE MEDLEMMER

Byselskapet har fått følgende nye medlemmer i 1949/50:

Livsvarige.

Skipsfører Fridtjof Holst, fru Holst, disponent Ingeman Stad, ingenør Rolf Lehland, Oslo, Tellef Halvorsen, Brooklyn, lærer Alv Hvidbergskår, gullsmed Thorleif Steen Gundersen.

Årsbetalende.

Agent Aage Petersen, disponent Stifoss Hanssen, kontorsjef Thore Terjesen, postfullmektig Roar Persen, meieri-maskinist Erling Sæther, politikonstabel Helge Øvensen, kontorsjef Carl Jørgensen, frøken Ragna Kjærvik, bakermester Sam. Berg, forretningsfører Tengel Bang, bakermester Karl Dahl, Flekkefjord, fru Margit Gundersen, lærer Hallstein Holte, fru Holte, maskinmester Einar Jensen, frøken Kari Jensen, urmaker Rolf Abrahamsen, kjøpmann Arthur Grunde Simonsen, fru Sofie Terland, revisor Leif Grunde Simonsen, bankbokholder Per Christoffersen, kasserer Arnold Irgens Jacobsen, apoteker A. Rønning Arnesen.

Byselskapet har til sammen 155 medlemmer, derav 104 livsvarige og 51 årsbetalende.

«JEG ELSKER DEG, GRIMSTAD, MIN BARNDOMSBY -- »

FRA ORD TIL HANDLING:

TRYKKSAKER

Lillesand-Grimstad-Postens Boktrykkeri A.s. Telef. 97 k

Agder Møbelfabrikk

POSTBOKS 18 TELEFON 188
GRIMSTAD

G. Gundersen A.s.

Telefon 100

Grimstad

Etabl. 1865

Manufaktur- og Utslyvsforretning

Dame- og Herrekonfeksjon

A.s. Grimstad Cementstøperi

Disp. Hans Hanssen

Telefon 117

TAKSTEIN - MURSTEIN - BLOKKER - RØR
STØPESAND - PUSSESAND - SINGEL

Aanon G. Hansen

Telefon 224

UR OG OPTIKK

Telefon 224

1ste klasses reparasjonsverksted

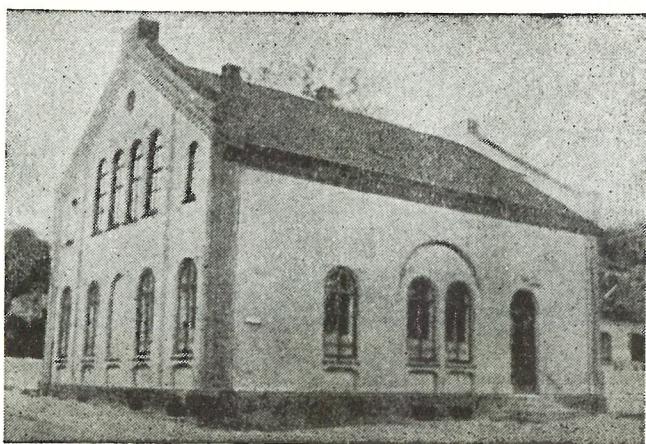
BRILLER

GRIMSTAD MEIERI

OPPRETTET 1883

TELEFON 21

Alle sorter meieriprodukter

GRIMSTADS SPAREBANK

OPPRETTET 1841

GRIMSTAD TRELASTLAGER

A. K. Nilssen - BYGNINGSARTIKKELFORRETNING - Telefon 280

HØVLEDE MATERIALER, LISTVERK, SKURLAST

fra Saugbruksforeningen, Halden

BÆRUMS OG DRAMMENS STØPEGODS

T. RØH-KRISTENSEN

PAPIR- OG KORTEVAREFORRETNING

Telefon 110

Grimstad Adressetidende.

KR. GUNDERSEN

BOK-, PAPIR- OG KORTEVAREFORRETNING

Fotografiske artikler, musicalier m. m.

TELEFON 77

Cigarforretningen „Trio“

TORVET

Etablert 1903

Telefon 91

Grefstads Jernvarehandel A.s

Telefon 36

Jernvarer - Verktøy - Kjøkkenutstyr

Malervarer

Vann-, vask og kloakkrør

Jern og stål

Forhandler i Grimstad og omegn for

støpegods fra Jøtul og Kværner Ovnstøperi A.s

Grømstadposten

„TITT-INN“

ALT I RØKESAKER
GODT UTVALG

HAUGES KAFE

GRIMSTAD

TELEFON 18

GULLIKSENS EFTF.

Etablert 1866 — GRIMSTAD — Telefon 68

BOK- OG PAPIRHANDEL

Rammer, film, amatøralbum, tapeter m. m. Bilder innrammes

G. N. Thomassen A.s.

anbefaler sin

KOLONIAL-, FRUKT- OG DELIKATESSE-FORRETNING

SPESIALITET: FINERE KOLONIAL

Telefon 25

LAURA REJERSENS EFT.

anbefaler:

Jernvarer, bygningsartikler, malervarer, kortevarer, jern, stål og plater, støpegods, sportsartikler, presanggjenstander, taugverk, fiskeredsråvarer, redskaper for hagebruk og jordbruk, petroleum og frøvarer.

TELEFON 112

TELEFON 112

Håndverkernes Sparekasse

Telefon 177 — Grimstad

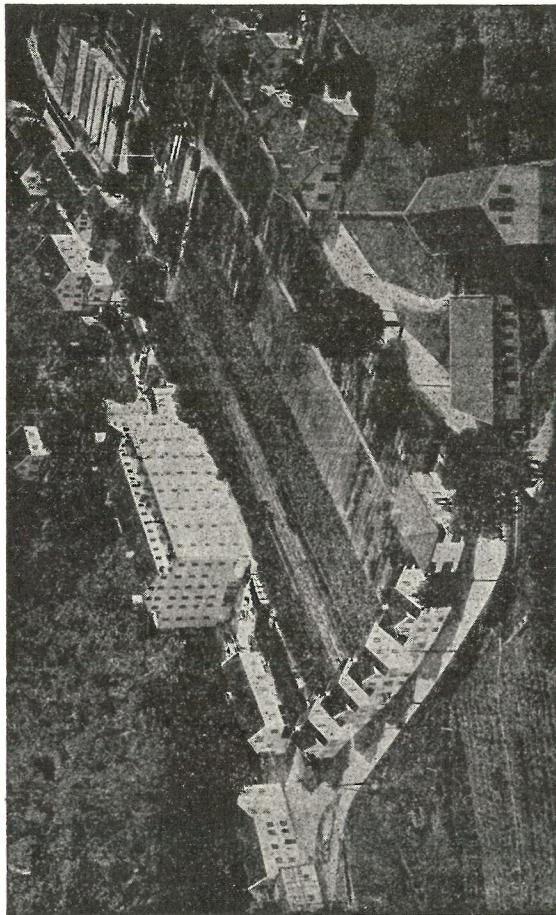
Alle almindelige bankforretninger

Trenger De en eller annen forsikring?

Henvend Dem da til

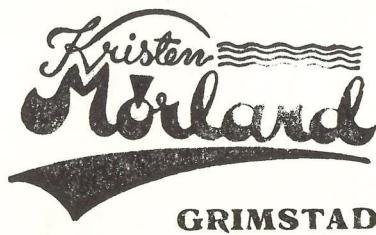
Agent Aage Petersen

Nygata — Telefon 72

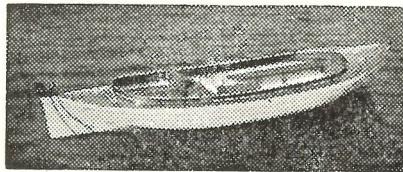
GRIMSTAD GARTNERI

Grunnlagt 1885

JØRGENSEN & VIK BÅTBYGGERI

Telelon 63 - Telegramadresse: ICI - Grimstad

Skipsbåter - Lystbåter - Bruksbåter

ALF OLSEN

1. KL. KOLONIAL- OG DELIKATESSEFORRETNING

TELEFON
124 og 229

Grimstad - billedheftet

„Sommer og sol – i Grimstads skjærgård“

32 sider – 40 bilder – Kr. 3.25

LEIF DALENS BOKHANDEL

Storgaten 15 – Grimstad – Telefon 525

Telefon 117 – Hanssen privat 182 – Grimstad

TH. TERJESSEN

JERNVAREHANDEL

I senkram-, kortevarer- og kjøkkenutstyrssforretning

En gros og detalj

Spesialitet: MALERVARER

Telegramadr.: Terjesens – Telefon 55

Manufaktur – Trikotasje

GUSTAV GUNDERSENS EFTF.

TELEFON 17 k – GRIMSTAD

Et hyggelig hjem

får De først når De har koselige og pene

MØBLER

Stikk innom og se hva vi kan by Dem!

AGDERMØBLER %

TELEFON 542

A/s TOBAKK

Spesialforretning i røkesaker

Telefon 80

Grimstad

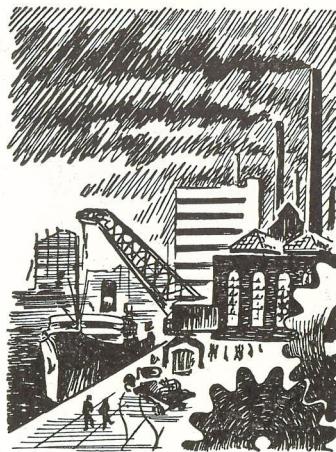
O. ABRAHAMSSENS EFTF.

Inneh.: Rolf Abrahamsen

Ur- og optisk forretning

H. FENNEFOSS

GRIMSTAD

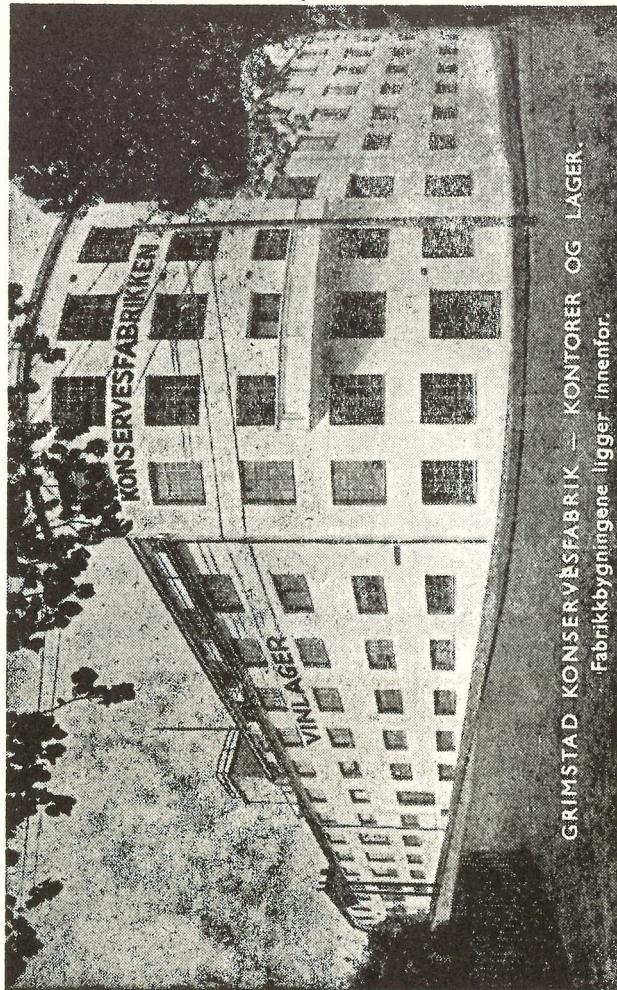

*Tidens krav –
alle hjul i gang*

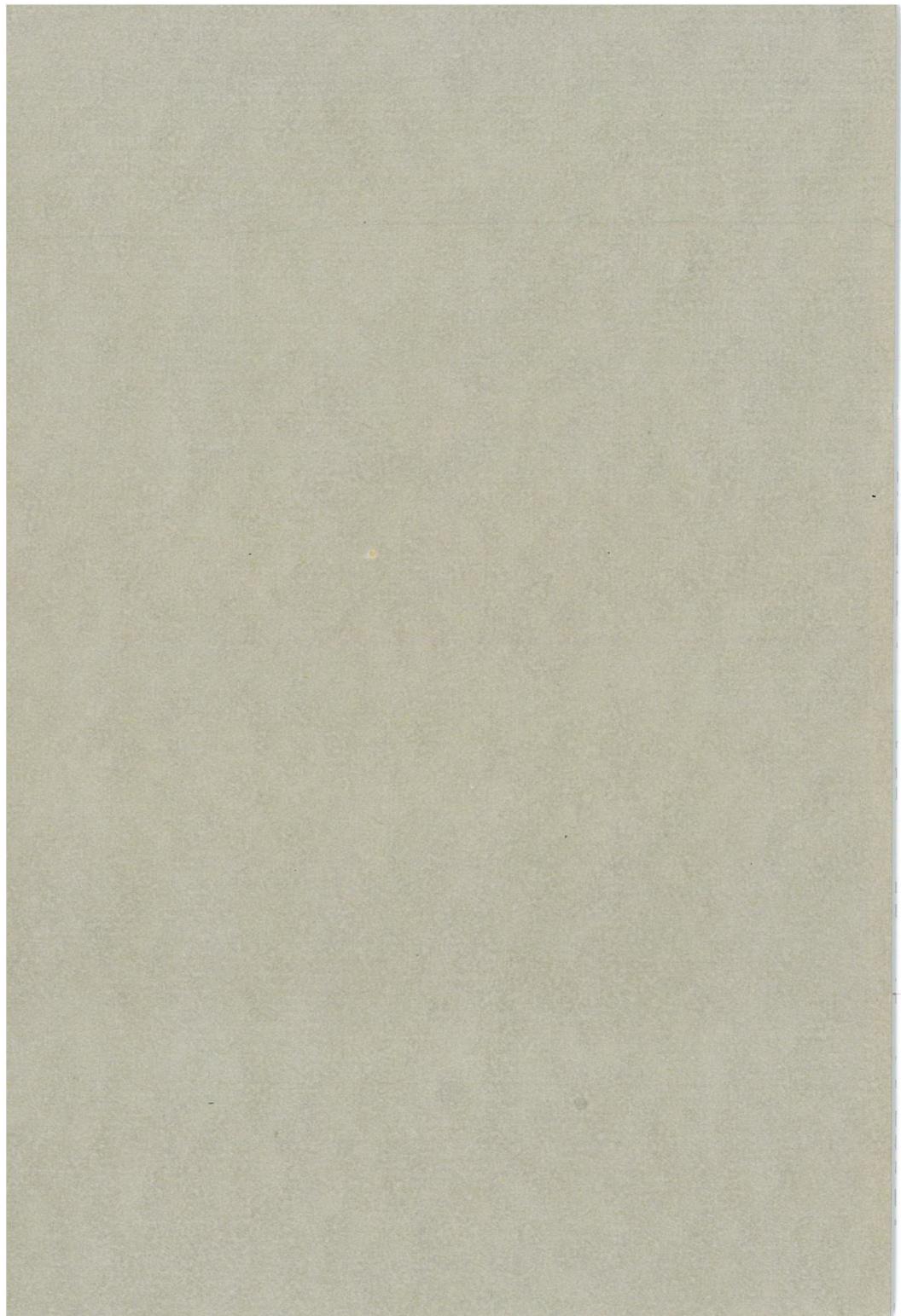
Den norske Creditbank

GRIMSTAD

AKSJEKAPITAL OG RESERVEFOND KR. 38 500 000

GRIMSTAD KONSERVESFABRIKK — KONTORER OG LAGER.
Fabrikkbygningene ligger innenfor.

Lillesand-Grimstad-Postens Boktrykkeri A-S. Grimstad